

Терещенко Ю. Д.
аспірантка кафедри теоретичної і практичної
філософії імені професора Й.Б. Шада,
Харківський національний
університет ім. В.Н. Каразіна

**Подолання відчуження та примирення з Іншим:
вплив Гегелевої критики Канта на становлення ідеї дискурсивної етики
та комунікативної філософії**

Роздуми про засади ефективної міжкультурної комунікації не є винаходом сучасної філософії, своїм корінням вони занурені в далеке філософське минуле. Однією з ілюстрацій таких роздумів є розробки філософа К.-О. Апеля, який намагався використати здобутки критичної філософії І. Канта та системи Г. В. Ф. Гегеля у сьогоденній філософії для змалювання зв'язків між етикою та епістемологією та формування ідеї дискурсивної етики.

Однією з фігур, яку сучасне філософування отримало від мислителів минулого та яка має бути переосмислена, є трансцендентальний підхід. За Апелем, нова версія трансцендентального підходу передбачає окреслення умов, за яких *порозуміння* є можливим [1].

Іншою фігурою уявної дискусії між Кантом та Гегелем, яка спричинила суттєвий вплив на появу у філософській традиції ідеї дискурсивної етики, сенсо-критичних трансформацій трансцендентальної критики знання та комунікативної філософії, є Гегелева відмова від розгляду кантівських «речей-самих-по-собі». Така відмова є тією точкою, де гносеологію та етику можна поєднати: знання є можливим тільки там, де поділяють ідею можливості існування знання без меж; добро, справедливість є можливими там, де поділяється можливість їхнього існування та артикулюється їхній лінгвістичний сенс. На наш погляд, відкритість цієї дискусії має носити принциповий характер.

Інший філософ, Ю. Габермас, використав Гегелево відкидання “речей-самих-по-собі” для іншого філософського задуму, наголошуючи на тому, що воно є початком руху до «децентралізації суб’єкта пізнання» [2].

Третьою важливою фігурою, яку варто згадати в дискусіях про формування та трансформацію ідеї дискурсивної етики та комунікативної філософії, є протистояння між діалектичною логікою та трансцендентальною логікою; відносною, гіпотетичною та реальною, зовнішньою необхідністю [3]. Варто згадати Гегелеву відмову від ідеї конститутивної суб’єктивності. Кант змальовував необхідність з точки зору релятивізму, який зумовлений устроєм людського розуму. Відомо, що будь-який різновид релятивізму був неприйнятним для Гегеля, відносно він замінив на абсолютне. Апел підтримав цю ідею в контексті вищезгаданої необхідності визначеності умов існування епістемологічної та етичної царини.

Література

1. Apel, K.-O. (2004). Kant, Hegel, and the Contemporary Question Concerning the Normative Foundations of Morality and Right. In Robert B. Pippin, (Ed.), *Hegel on Ethics and Politics* (pp. 49–81). Cambridge: Cambridge University Press.
2. Habermas, J. (1999). From Kant to Hegel and Back again – The Move Towards Detranscendentalization. *European Journal of Philosophy*. VII, 2. pp. 129–157.
3. Longuenesse, B. (2007). *Hegel’s Critique of Metaphysics*. Cambridge: Cambridge University Press.